

Dybbølbanterne, saa havde vi neppe opgivet Stillingen. I 1850 kom vi egentlig kun til Kampen ved Isted; dermed var Sagen afgjort. Se vi nu tilbage til disse tre Krigsjaar, saa vil det være klart, at det, at vi gif nogenlunde heldig ud af Kampen, laa paa den ene Side deri, at Fjenden ikke udvirkte tilstrækkelig Energi, og paa den anden Side deri, at den preussiske Flaade ikke var istand til at overholde Herredømmet paa Søen. Havde dette ikke været Tilfældet, saa vilde vi i Løbet af meget kort Tid have været henviste til alene at forsvare Nerne, og Spørgsmaalet er da, om den Ulykke, der ramte os i 1864, ikke vilde have ramt os saa meget tidligere. Det var Gudsvelsen heraf, der, netop som Krigen var forbi, ledede til i 1851 at nedsette en Forsvarskommission, bestaaende af Officerer af Hæren og Flaaden, for at tage under Overveielse, hvilket Standpunkt det var nødvendigt at indtage med Hensyn til vort Lands Forsvar, og Kommissionen kom efter korte Forhandlinger til det Resultat, at man skulde søge at styrke Dannevirkestillingen, at man skulde befæste Dybbølstillingen, befæste Fredericia, anlægge et befæstet Punkt ved Nyborg og endelig befæste Kjøbenhavn fra Land og Søfiden. Da vi Aaret efter fik Holsteen tilbage, blev der forelagt den samme Kommission det Spørgsmaal, om der nu var Anledning til at forandre Planen paa Grund af, at vi havde faaet Holsteen tilbage. Herpaa svarede Kommissionen Nei, Planen var god, saaledes som den var, og Kommissionen fandt ikke Anledning til at gjøre yderligere Forslag. I 1853 blev denne Kommissions Arbejder henviste til Ingeniørkorpset, for at dette kunde gjøre de fornødne Overflag, og Resultatet heraf var, at disse Anlæg vilde koste lidt over 20 Millioner. Forskjellige politiske Forviklinger gjorde, at Sagen ikke dengang kom for, og der blev nedsat en ny Kommission for at tage Spørgsmaalet under fornyet Overveielse. Denne drøftede Sagen indtil Foraaret 1857, da den fremlagde et fuldstændigt Forslag. Dette gif i det Væsentlige ud paa det Selvsamme som Forslaget af 1851, der var ikke kommet nye Punkter til; men hele Udgiften var nu vorret til 32 Millioner. Da den daværende Regjering ikke ansaa det for muligt at gennemføre et saadant Forlangende lige overfor Rigsraadet, fik Kommissionen Vidre til at tage Sagen under fornyet Overveielse paa en saadan Maade, at den samlede Udgift ikke oversteg 15 Millioner, og dette naaede man ogsaa, men hvorledes? Man naaede det ved at udelukke Kjøbenhavns Landbefæstning; men man havde ikke dermed opgivet Tanken, thi i Motiverne hed det, at naar Kjøbenhavns Landbefæstning nu ikke var tagen med i Beregningen, var det kun, fordi man haabede igennem Salget af det Terrain, der laa udenfor Demarkationslinien, samt den gamle Fæstningsvold, at faae det Beløb ind, der var nødvendigt til Kjøbenhavns Befæstning

mod Landsfiden, og dette Beløb ansloges dengang til en Sum af omtrent 10 Millioner (En Stemme: Hvor bleve de af?). Det vedrører ikke dette Spørgsmaal, og jeg skal derfor ikke gaa ind derpaa. Da denne Plan var bleven udarbejdet, forelagde Regjeringen Rigsraadet i 1858 ikke Planen for at faae den bevilget som Helhed; men Regjeringen tog den Del ud deraf, som den først og fremmest ansaa for nødvendig at faae bragt istand, og det var Kjøbenhavns Søbefæstning. For at Rigsraadet imidlertid skulde have fornøden Veiledning med Hensyn til, hvad Regjeringen i det Hele tilsigtede med Befæstningsanlagene, blev der forelagt en samlet Forsvarsplan tilligemed en samlet Oversigt over den hele Bevilling, som dertil krævedes. Rigsraadet var ikke meget tilbøjeligt til at gaa ind paa Kjøbenhavns Søbefæstning; der blev dengang rejst en meget stærk Storm derimod af afdøde Oberst Tscherning; men da Regjeringen gjorde Sagen til Kabinetsspørgsmaal, lykkedes det at sætte Kjøbenhavns Søbefæstning igennem. Samme Aar var der forelagt en Hærlov, men den kom kun til Iste Behandling og ikke videre. Der hengik nu nogle Aar, i hvilke man ikke gjorde Noget ved Befæstningsvæsenet, man troede, man havde Tiden for sig. Jeg beder bemærket, at naar jeg her ser tilbage i Tiden, saa er det ikke min Hensigt at søge Skylden for, hvad der er sket, hos Nogen; jeg vil hverten faste Skylden paa den ene eller anden Side, det er kun et historisk Tilbageblik, jeg tillader mig, og som jeg tror, man kan have godt af at se paa, for deraf at drage Erfaring. Jeg gjør denne Reservation som en indledende Bemærkning til, hvad jeg nu vil sige om Regjeringen. Denne, forekommer det mig, maa have havt en stærk Tro til, at man ad diplomatisk Vej kunde komme over de Banfærligheder, der truede Danmark, thi hvis dette ikke var Tilfældet, forstaaer jeg ikke, hvorfor man ikke i den kommende Rigsraads-session forspøgte at faae en Forhandling i Gang om Befæstningsvæsenet. Dette gjorde man imidlertid ikke, Tiden gif hen indtil 1861, og da saa Krigen truede, maatte der gøres Noget og det hurtigt. Nu kunde der ikke længere være Tale om at ty til permanente Fæstninger, nu maatte man ty til Feltbefæstninger. Det blev vedtaget i Statsraadet, at man skulde befæste Dannevirke, Dybbøl og Fredericia, men hvorledes befæstede man dem? Efter det oprindelige Forslag skulde disse tre Befæstningsanlæg koste 14½ Million Rd.; man bevilgede nu en Sum, der for alle tre Fæstningers Bedkommende udgjorde 1,400,000 Rd. Disse Tal ere tilstrækkelig betegnende; Resultatet kjende vi. Men, ville de Herrer saa sige, var man sig da fra de Sagtyndiges Standpunkt klart bevidst, hvad Følgen vilde blive? Ja, her kommer Forvaret, her skal det søres. Jeg skal da lige overfor Dybbølstillingen, der oprindelig var kalkuleret til at skulle koste 2 Millioner Rd., men hvortil der blev an-